

NAFAS TEXNIKASINING PUFLAMA CHOLG'ULAR IJROCHILIGIDAGI
O'RNI.

Qo'qon davlat universiteti
San'at va sport fakulteti
Musiqa ta'limi yo'nalishi talabasi
Suyumboyeva Diyorabonu

Annotatsiya. Mazkur maqolada puflama cholg'ular ijrochiligida nafas texnikasining ahamiyati, to'g'ri nafas olish usullari, ijro sifati, ovoz barqarorligi, musiqiy ifodadorlik hamda ijrochining kasbiy mahoratini rivojlantirishdagi o'rni tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar. nafas texnikasi, puflama cholg'ular, ijrochilik, diafragma nafasi, ovoz sifati, musiqiy ifodadorlik, ijro mahorati, musiqa ta'limi

Abstract. This article examines the role of breathing techniques in wind instrument performance, emphasizing proper breath control, sound quality, tonal stability, musical expression, endurance, and their contribution to the professional development of performers.

Keywords. breathing technique, wind instruments, performance, diaphragmatic breathing, sound quality, musical expression, performance skills, music education

Аннотация. В статье рассматривается роль техники дыхания в исполнении на духовых инструментах. Особое внимание уделяется правильному дыханию, качеству звука, устойчивости звучания, музыкальной выразительности, исполнительскому мастерству и профессиональной подготовке музыкантов.

Ключевые слова. техника дыхания, духовые инструменты, исполнительство, диафрагмальное дыхание, качество звука, музыкальная выразительность, исполнительское мастерство, музыкальное образование

Kirish. Musiqa ijrochiligi san'atida puflama cholg'ular alohida o'rin egallaydi. Ushbu cholg'ularning badiiy imkoniyatlarini to'liq namoyon etishda ijrochining texnik tayyorgarligi bilan bir qatorda nafasni to'g'ri boshqarish mahorati ham muhim ahamiyat kasb etadi. Nafas texnikasi tovushning sifatini, barqarorligini, dinamik imkoniyatlarini va musiqiy ifodadorligini belgilovchi asosiy omillardan biridir. Shu sababli professional puflama cholg'u ijrochiligida nafasni to'g'ri tashkil etish va undan samarali foydalanish ijro mahoratining ajralmas qismi hisoblanadi.

**FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQARISH
INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI
RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI
VOLUME-3, ISSUE-06**

Bugungi kunda musiqa ta'limi tizimida nafas texnikasini ilmiy va amaliy jihatdan o'rganishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Ayniqsa, diafragmal nafas olish usullarini egallash ijrochining uzoq muddat charchamasdan ijro etishi, tovush sifatini saqlab qolishi hamda murakkab musiqiy asarlarni yuqori saviyada talqin etishiga xizmat qiladi. Shuningdek, nafasni to'g'ri taqsimlash musiqiy frazalarning mantiqiy tuzilishini saqlash, intonatsiyaning aniqligini ta'minlash va badiiy obrazni to'laqonli ifodalashda muhim rol o'ynaydi.

Mazkur tezisda puflama cholg'ular ijrochiligida nafas texnikasining nazariy va amaliy ahamiyati, uning ijro sifati va professional mahoratni shakllantirishdagi o'rni yoritiladi.

Asosiy qism. Puflama cholg'ular ijrochiligida nafas texnikasi ijro jarayonining eng muhim tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. Nafasni to'g'ri boshqarish ijrochiga tovushni erkin hosil qilish, uning barqarorligini saqlash va musiqiy asarning badiiy mazmunini to'liq ifodalash imkonini beradi. Ayniqsa, fleyta, klarnet, goboy, fagot, saksofon va truba kabi cholg'ularni ijro etishda nafasning to'g'ri taqsimlanishi ijro sifati va texnik mahoratning asosiy mezonlaridan sanaladi.

Professional ijrochilik amaliyotida diafragmal nafas olish eng samarali usul sifatida e'tirof etiladi. Ushbu usul nafas oqimini bir maromda boshqarish, uzoq musiqiy frazalarni uzluksiz ijro etish hamda tovushning kuchi va tembrini barqaror saqlashga xizmat qiladi. Diafragmaning faol ishtiroki nafas olish jarayonini yengillashtirib, ortiqcha mushak zo'riqishini kamaytiradi va ijrochining jismoniy chidamliligini oshiradi.

Nafas texnikasi musiqiy ifodadorlik bilan ham bevosita bog'liqdir. Dinamik o'zgarishlar, legato va stakkato usullari, frazalash hamda kulminatsion nuqtalarni ifodalashda nafasni to'g'ri rejalashtirish muhim ahamiyatga ega. Tajribali ijrochilar musiqiy jummalarni tabiiy nutq singari mantiqiy nafas olish nuqtalari orqali shakllantiradilar. Bu esa asarning badiiy ta'sirchanligini yanada oshiradi.

Musiqa ta'limi jarayonida nafas texnikasini rivojlantirishga qaratilgan maxsus mashqlar muhim o'rin tutadi. Nafasni ushlab turish, havo oqimini nazorat qilish, diafragma mushaklarini mustahkamlash hamda uzun tovushlar ustida ishlash kabi mashqlar talabalarning ijrochilik salohiyatini oshirishga xizmat qiladi. Muntazam mashg'ulotlar natijasida ijrochining tovush sifati yaxshilanadi, intonatsiya barqarorlashadi va texnik murakkab asarlarni ijro etish imkoniyati kengayadi.

Shunday qilib, nafas texnikasi puflama cholg'ular ijrochiligining nazariy va amaliy asosini tashkil etuvchi muhim omil bo'lib, u ijrochining professional mahorati, badiiy tafakkuri va sahna madaniyatini rivojlantirishda beqiyos ahamiyat kasb etadi.

**FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQARISH
INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI
RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI
VOLUME-3, ISSUE-06**

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, nafas texnikasi puflama cholg'ular ijrochiligida yuqori badiiy va texnik natijalarga erishishning asosiy omillaridan biridir. Nafasni to'g'ri boshqarish tovush sifati, intonatsiya aniqligi, dinamik imkoniyatlar, musiqiy frazalarning mantiqiy tuzilishi hamda ijrochining jismoniy chidamliligini ta'minlaydi. Ayniqsa, diafragmal nafas olish usulini puxta egallash professional ijrochilik mahoratini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Musika ta'limi jarayonida nafas texnikasiga oid nazariy bilimlarni amaliy mashqlar bilan uyg'unlashtirish bo'lajak ijrochilarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantiradi. Muntazam mashg'ulotlar orqali nafasni to'g'ri taqsimlash va boshqarish ko'nikmalarini shakllantirish ijro sifatini sezilarli darajada oshiradi. Shu bois puflama cholg'ularni o'qitish metodikasida nafas texnikasini takomillashtirishga alohida e'tibor qaratish zamonaviy musika ta'limining muhim vazifalaridan biri hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Boehm, T. (1964). *The Flute and Flute Playing*. New York: Dover Publications.
2. Toff, N. (2012). *The Flute Book: A Complete Guide for Students and Performers* (3rd ed.). Oxford: Oxford University Press.
3. Wye, T. (2009). *Practice Books for the Flute* (Books 1–6). London: Novello Publishing Limited.
4. Debost, M. (2002). *The Simple Flute: From A to Z*. New York: Oxford University Press.
5. Dick, R. (1986). *The Other Flute: A Performance Manual of Contemporary Techniques*. St. Louis: Multiple Breath Music.
6. Powell, A. (2002). *The Flute*. New Haven: Yale University Press.
7. Sadie, S. (Ed.). (2001). *The New Grove Dictionary of Music and Musicians* (2nd ed.). London: Macmillan Publishers.